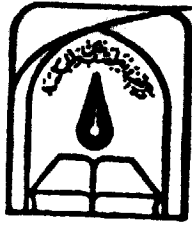

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده علوم انسانی

۱۳۸۰ / ۱۰ / ۱۲

مرکز اطلاعات و کتابخانه ملی ایران

تهران

015525

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات فارسی

بررسی ساختار داستانهای حیوانات در ادبیات کودکان

از سال ۱۳۵۸ تا پایان جنگ در گروه سنی ب و ج

سیده نرگس رضایی

استاد راهنما

دکتر غلامحسین غلامحسین زاده

استاد مشاور

دکتر ابوالقاسم رادفر

شهریورماه ۱۳۸۰

۳۱۱۹۰

تاییدیه اعضای هیئت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیئت داوران نسخه نهایی پایان نامه خانم/ آقای سیده زکریا رضایی

تحت عنوان بررسی ساختار داستانی حیوانات کودکان در گروه سنی ۳ تا ۷ ساله از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کنند. پایان صفت

اعضای هیئت داوران

- ۱- استاد راهنما دکتر علیرضا عیسی زاده
- ۲- استاد مشاور دکتر ابوالقاسم رادمنش
- ۳- استاد ناظر دکتر دانش
- ۴- استاد ناظر دکتر قبادی
- ۵- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی دکتر سید علی

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس مبین بخشی از فعالیت‌های علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می‌شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ای خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به مرکز نشر دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه)، عبارت ذیل را چاپ کند:

کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد / رساله دکتری نگارنده در رشته زبان و ادبیات فارسی است که

در سال ۸۵ در دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی سرکار خانم / جناب

آقای دکتر علا محسن علاء را و مشاوره سرکار خانم / جناب آقای دکتر ابوالقاسم رادفر از

آن دفاع شده است.

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های نشریات دانشگاه تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به مرکز نشر دانشگاه اهدا کند دانشگاه می‌تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأديه کند

ماده ۵: دانشجوی تعهد و قبول می‌کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می‌تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصل کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می‌دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶: اینجانب سیده نرگس رضایی دانشجوی رشته زبان و ادبیات فارسی مقطع کارشناسی ارشد متعهد فوؤ

و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می‌شوم.

تقدیم به استاد عزیزم خانم دکتر منظر سلطانی

و تمام کسانی که به من درس زیستن و انسانیت آموختند.

تقدیر و تشکر

خدایا تو را سپاس می‌گویم که مرا از ظلمت جهل رهایی و به من توانایی دادی تا یاد بگیرم و یاد بدهم. خدایا اگر لطف و عنایت تو نبود، اگر رحمت و عطف و مهربانی تو نبود، گامهایم در آغاز راه از حرکت می‌ایستاد و اگر نام تو نبود در فراز و نشیب زندگی بارها به زمین می‌خوردم. پس تو را سپاس می‌گویم که شکر و سپاسگزاری سزاوار توست.

از زحمات و راهنمایی‌های بی‌دریغ استاد ارجمند راهنما آقای دکتر غلامحسین زاده که با وجود مشغله کاری و ضیق وقت بر من منت نهادند و راهنمایی و هدایت پایان‌نامه‌ام را به عهده گرفتند، صمیمانه سپاسگزارم.

از آقای دکتر رادفر، استاد محترم مشاور که راهنمایی‌ها و نظرهای سودمندشان رهگشای من بود، تشکر می‌کنم.

از استادان محترم مدعو آقایان دکتر دانشگر و دکتر قبادی نهایت تشکر و امتنان را دارم.

از همکلاسی و همسر عزیزم آقای مهدی سعیدی که در این راه مشوقم بودند و گام به گام در کنار من راه دشوار پایان‌نامه را طی کردند، بی‌نهایت سپاسگزارم.

از مادر و خواهر عزیزم، زهرا که با حمایت و مهربانی و گذشتشان یاورم بودند، سپاسگزارم.

از کتابخانه شورای کودک و مسئولان آن که صمیمانه و با آغوش باز پذیرایم بودند، تشکر و قدردانی می‌کنم.

اجرکم عندالله

چکیده

ادبیات کودکان به آثاری گفته می‌شود که نویسندگان آن را برای کودکان پدید می‌آورند. ادبیات کودکان شامل داستان، افسانه و شعر می‌شود. هر یک از اینها خود به شاخه‌های مختلفی تقسیم می‌شود. یکی از این شاخه‌ها افسانه‌های حیوانات است. این افسانه‌ها بیشتر تمثیلی است و نویسنده در ورای شخصیت‌های حیوانی یک نمونه و یک صفت انسانی را جای داده است. در این پایان‌نامه موضوع، سمبل و ساختار این نوع داستانها و سیر کتابهای تألیفی به ترجمه‌ای در وهله اول پس از انقلاب اسلامی مورد بررسی قرار گرفته‌اند و نتایج زیر به دست آمده است:

تشویق به مبارزه و نکوهش سادگی و زودباوری از مهمترین موضوعات در این داستانها بوده‌اند و رویاه و خرگوش پرکاربردترین حیوان. رویاه اغلب سمبل حيله‌گری و خرگوش سمبل زیرکی است. این داستانها طرح و پیرنگ ساده‌ای دارند؛ حوادث در آنها اندک است و دشمنی بین حیوانات طبیعی و ذاتی فرض شده است. نویسندگان کمتر به صحنه‌سازی و توصیف مکان و زمان پرداخته‌اند. شخصیتها در این داستانها نسبتاً اندکند؛ نثر این داستانها اغلب ضعیف و پر از لغزشهای دستوری است. در این پایان‌نامه نثر داستانها به پنج دسته رسمی، محاوره‌ای، شکسته، شعرگونه و ادبی تقسیم شده است. نثر رسمی، نثری است ساده که جمله‌ها حالت محاوره‌ای ندارند؛ کلمات شکسته نیستند و ساختار دستوری جمله‌ها رعایت شده است. در نثرهای محاوره‌ای ساختار جمله‌ها رعایت نشده است و اصطلاحات محاوره‌ای در آنها به فراوانی دیده می‌شود؛ در نثرهای شکسته، کلمات به صورت عامیانه و شکسته ادا می‌شود؛ در نثرهای شعرگونه جمله‌ها مسجع و وزن دار است و به خاطر رعایت وزن، جمله‌ها اغلب ساختار مرتبی ندارند و نثر ادبی، نثری است که در آن نویسنده به دقت به انتخاب کلمات فصیح می‌پردازد و از تشبیه و استعاره در آنها استفاده می‌کند.

در باره سیر کتابهای تألیفی و ترجمه‌ای و نسبت کتابهای بازنویسی شده به تألیفی باید گفت:

از سال ۱۳۵۹ میزان کتابهای تألیفی به ترجمه‌ای افزایش می‌یابد، در سالهای ۱۳۶۱ و ۱۳۶۲ این جریان برعکس می‌گردد. در سال ۱۳۶۳ تعداد کتابهای تألیفی ۴۶٪ بیشتر از کتابهای ترجمه‌ای می‌گردد؛ اما در سال ۱۳۶۶ این جریان تغییر جهت می‌دهد و با افزایش کتابهای ترجمه‌ای رویه رو می‌شویم. در سالهای بعد تعداد کتابهای تألیفی بر ترجمه‌ای افزایش می‌یابد.

از میان ۳۲۹ کتاب تألیفی در این دوره فقط سیزده درصد آنها بازنویسی شده از منابع کلاسیک چون کلیله و دمنه، مرزبان‌نامه، مثنوی معنوی و بهارستان جامی است که البته بیش از ده درصد آنها برگرفته از کتاب کلیله و دمنه است.

کلید واژه: داستان، نقد، سمبل، حیوانات، کودکان.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱
فصل اول: کلیات و تعاریف	۴-۲۱
بخش اول	۴
۱- تاریخچه ادبیات کودکان	۴
۱-۱ تعریف ادبیات کودکان	۷
داستانهای واقعی	۷
۲-۱ انواع داستانهای واقعی	۷
۱-۲-۱- داستانهایی از صحنه‌های مختلف زندگی	۷
۲-۲-۱- داستانهای حیوانی	۷
۳-۲-۱- داستانهای تاریخی	۷
۴-۲-۱- داستانهای فکاهی	۸
۵-۲-۱- داستانهای ماجراجویی	۸
۶-۲-۱- داستانهای عاشقانه	۸
۳-۱- افسانه‌ها	۸
۱-۳-۱- افسانه‌های عامیانه	۸
۱-۱-۳-۱- افسانه‌های حیوانات سخنگو	۸
۲-۱-۳-۱- افسانه‌های جادویی یا پریان	۸
۳-۱-۳-۱- افسانه‌های حماسی	۸
۴-۱-۳-۱- افسانه‌های اساطیری	۹
۲-۳-۱- افسانه‌های جدید	۹
۴-۱- اشعار	۹
۱-۴-۱- داستانی	۹

صفحه

عنوان

- ۹-۲-۴-۱-۱ وصفی
- ۱۰-۳-۴-۱-۱ تمثیلی
- ۱۰-۴-۴-۱-۱ رفتاری
- ۱۰-۵-۴-۱-۱ آموزشی
- ۱۰-۶-۴-۱-۱ چیستان
- ۱۰-۷-۴-۱-۱ مهملات
- ۱۱-۵-۱-۵-۱ بررسی گروههای سنی الف تا هکانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

بخش دوم ۱۲

- ۱۲-۲-۱-۲-۱ قصه
- ۱۲-۱-۲-۱-۱-۲-۱ ویژگی قصه
- ۱۲-۱-۱-۲-۱-۱-۲-۱ خرق عادت
- ۱۲-۲-۱-۲-۱-۲-۱ پیرنگ ضعیف
- ۱۲-۳-۱-۲-۱-۲-۱ کلی گرای
- ۱۲-۲-۲-۱-۲-۲-۱ عناصر داستان
- ۱۳-۱-۲-۲-۱-۲-۲-۱ موضوع
- ۱۳-۲-۲-۲-۱-۲-۲-۱ درونمایه
- ۱۳-۱-۲-۲-۲-۱-۲-۲-۱ تفاوت درونمایه و موضوع
- ۱۳-۳-۲-۲-۱-۲-۲-۱ شخصیت
- ۱۴-الف-شخصیت اصلی ۱۴
- ۱۴-ب-شخصیت مخالف یا مقابل ۱۴
- ۱۴-ج-شخصیت فرعی ۱۴

عنوان

صفحه

۱۴	د - پس زمینه سیاهی شکر
۱۴	۱-۲-۲-۳-۱ - انواع شخصیت
۱۴	الف - شخصیت‌های نوعی
۱۵	ب شخصیت‌های قالبی
۱۵	ج - شخصیت‌های قراردادی
۱۵	د - شخصیت‌های همه جانبه
۱۶	هـ - شخصیت‌های تمثیلی و نمادین
۱۶	۱-۲-۲-۳-۲ - تمثیل
۱۶	۱-۲-۳-۳-۲ - رمز
۱۶	۱-۲-۲-۴-۲ - زاویه دید
۱۷	۱-۲-۲-۴-۱ - انواع زاویه دید
۱۷	۱-۲-۲-۵-۲ - پیرنگ
۱۷	۱-۲-۲-۵-۱ - تفاوت پیرنگ با داستان
۱۸	۱-۲-۲-۵-۲ - خصوصیت پیرنگ قصه‌ها
۱۸	۱-۲-۲-۶-۲ - گفتگو
۱۸	۱-۲-۲-۷-۲ - صحنه (زمان و مکان)
۱۹	۱-۲-۲-۸-۲ - نثر
۲۰	الف - نثر محاوره‌ای
۲۰	ب - نثر ادبی
۲۰	ج - نثر شکسته
۲۰	د - نثر رسمی
۲۱	هـ - نثر شعرگونه (مرجز)

عنوان

صفحه

۲۲-۲۴۹	فصل دوم: خلاصه و نقد و تحلیل داستانها
۲۲	۱-۲- آفتاب پرست
۲۴	۲-۲- آقاگنجشک کوچولو
۲۵	۳-۲- آن کس که نداند
۲۷	۴-۲- آهو کوچولو
۲۸	۵-۲- اردک حسود
۲۹	۶-۲- اردک زشت
۳۱	۷-۲- الاغ و شتر
۳۳	۸-۲۳- باران شادی
۳۴	۹-۲- بازی بزغاله و شیر
۳۶	۱۰-۲- بچه گنجشکها
۳۷	۱۱-۲- بر فراز آشیانه عقاب
۳۹	۱۲-۲- بیزکان
۴۱	۱۳-۲- بزغاله بزدل
۴۲	۱۴-۲- بز قهرمان
۴۴	۱۵-۲- بزها و گرگها
۴۵	۱۶-۲- بقچه گلی
۴۶	۱۷-۲- پرستویی که پرواز نمی دانست
۴۸	۱۸-۲- پندگنجشک پیر
۵۰	۱۹-۲- پیله
۵۱	۲۰-۲- تصمیم خرگوش کوچولو
۵۳	۲۱-۲- جوجه شجاع

عنوان

صفحه

۵۵	۲۲-۲- جوجه تهران
۵۶	۲۳-۲- جوجه کوچولو و سیب سرخ
۵۸	۲۴-۲- جوجه کوچولوی زرنگ
۶۰*	۲۵-۲- چرا بیعی کوچولو گریه می کند
۶۱	۲۶-۲- چند تا دوست
۶۲	۲۷-۲- چه کسی خرس را زشت کرد
۶۴	۲۸-۲- چه وقت ماهیخوار نمی تونه کار بکنه
۶۵	۲۹-۲- حلزونی که خانه اش را گم کرد
۶۷	۳۰-۲- حیوانات کوچولو و روباه حيله گر
۶۸	۳۱-۲- خارپشت حسود
۶۹	۳۲-۲- خرس دانا
۷۱	۳۳-۲- خرس ماهیگیر و مورچه ها
۷۲	۳۴-۲- خرگوش باهوش و شیرظالم
۷۴	۳۵-۲- خرگوش زرنگ
۷۵	۳۶-۲- خرگوش زرنگ
۷۷	۳۷-۲- خرگوشها و آهو کوچولو
۷۹	۳۸-۲- خرگوشها و ستاره ها
۸۱	۳۹-۲- خرگوش و گریه وحشی
۸۲	۴۰-۲- خرگوشها
۸۴	۴۱-۲- خرگوش خودخواه
۸۶	۴۲-۲- خروس زری پیرهن پری
۸۷	۴۳-۲- خروس طلایی

عنوان

صفحه

۸۹	۴۴-۲- خروس غمگین قصه‌ها
۹۲	۴۵-۲- خواستن توانستن است
۹۳	۴۶-۲- خودخواهی
۹۴	۴۷-۲- داستان شیر و موش
۹۶	۴۸-۲- داستان عقاب و زاغ
۹۸	۴۹-۲- داستا موش و قورباغه
۹۹	۵۰-۲- داستان موشها
۱۰۰	۵۱-۲- دروغگوی جنگل
۱۰۲	۵۲-۲- دفاع
۱۰۳	۵۳-۲- دنیای کوچک جوجه تنبل
۱۰۵	۵۴-۲- دوست دانا
۱۰۶	۵۵-۲- دوستی خاله خر سه
۱۰۸	۵۶-۲- دوستی روباه و کلاغ
۱۰۹	۵۷-۲- دوستی عقرب و لاک پشت
۱۱۱	۵۸-۲- دو کبوتر
۱۱۲	۵۹-۲- دلفین قهرمان
۱۱۴	۶۰-۲- راز آبیگیر
۱۱۵	۶۱-۲- روباه حيله گر و پرندگان زودباور
۱۱۷	۶۲-۲- روباه حيله گر و لک لک باهوش
۱۱۸	۶۳-۲- روباه زرنگ و بز نادان
۱۱۹	۶۴-۲- روباه زیرک
۱۲۱	۶۵-۲- روباه و سگ

عنوان

صفحه

۱۲۲	۶۶-۲- روباه و گربه وحشی
۱۲۴	۶۷-۲- روباه مرغ ندیده
۱۲۵	۶۸-۲- روباه ناقلا
۱۲۷	۶۹-۲- روباه ناقلا و الاغ نادان
۱۲۹	۷۰-۲- روباه و خر
۱۳۰	۷۱-۲- رویای پروانه شدن
۱۳۲	۷۲-۲- زاغ پا دراز: پادراز رهبر زاغها می شود
۱۳۳	۷۳-۲- زاغ، کیوتر، موش، شکارچی
۱۳۵	۷۴-۲- زاغ و راسو
۱۳۶	۷۵-۲- زنبور عسلی به نام وزوزی
۱۳۸	۷۶-۲- زنبور کوچولو و ماجرای رودخانه
۱۳۹	۷۷-۲- زنده باد شهید جنگلی
۱۴۱	۷۸-۲- زنده باد لاک پشت
۱۴۳	۷۹-۲- سحر پرنده مهربان
۱۴۴	۸۰-۲- سرانجام روباه مناقق و گرگ طعمکار
۱۴۶	۸۱-۲- سرگذشت کلاغ
۱۴۷	۸۲-۲- سفر مرغ باهوش
۱۴۸	۸۳-۲- سنجاب آشپز
۱۵۰	۸۴-۲- سنجاب و خرگوش
۱۵۱	۸۵-۲- سنجابی که می خواست پرواز کند
۱۵۲	۸۶-۲- سه بره
۱۵۴	۸۷-۲- سه خرگوش بازیگوش

عنوان

صفحه

۱۵۵	۸۸-۲- سه گاو.....
۱۵۷	۸۹-۲- سه ماهی.....
۱۵۸	۹۰-۲- سه یار مهربان.....
۱۶۰	۹۱-۲- سینه سرخ و درخت زیتون.....
۱۶۲	۹۲-۲- شاپرک مهربان.....
۱۶۴	۹۳-۲- شبتاب ناراحتی.....
۱۶۵	۹۴-۲- شتر یا مرغ.....
۱۶۶	۹۵-۲- شغال دانشمند.....
۱۶۸	۹۶-۲- شکست سلطان جنگل.....
۱۷۰	۹۷-۲- شیر بیمار.....
۱۷۱	۹۸-۲- شیر پیر و دنداناش.....
۱۷۲	۹۹-۲- شیر خشمگین.....
۱۷۳	۱۰۰-۲- شیر زخمی، شتر ساده دل.....
۱۷۵	۱۰۱-۲- شیر شکار.....
۱۷۷	۱۰۲-۲- شیر و شغال.....
۱۷۸	۱۰۳-۲- طوطی در قفس.....
۱۸۰	۱۰۴-۲- طوطی و بازرگان.....
۱۸۱	۱۰۵-۲- عجب اشتباهی.....
۱۸۳	۱۰۶-۲- فلفلی و گل باقالی.....
۱۸۵	۱۰۷-۲- قصه پروانه، درخت و جویبار.....
۱۸۷	۱۰۸-۲- قصه نخجیران.....
۱۸۹	۱۰۹-۲- قناری آزادی.....